Қ.А.ЯСАУИ АТЫНДАҒЫ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ
ҚАЗАҚ-ТҮРІК УНИВЕРСИТЕТІ
МЕДИЦИНА ФАКУЛЬТЕТІ

СӨЖ

Тобы: СТК-302
Орындаған: Абдигаппарова Д.
Қабылдаған: Нурманова Ш.

Тақырыбы:

1986 ЖЫЛҒЫ ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ЖЕЛТОҚСАН ОҚИҒАСЫ

ЖОСПАР:

I. КІРІСПЕ

II. НЕГІЗГІ БӨЛІМ

1. 1986 жылғы Алматыдағы 17-18 желтоқсан оқиғасының сипаты

2. 1986 жылғы Алматыдағы 17-18 желтоқсан оқиғасының басталуы

3. Жазықсыз жапа шеккен жастар

4. Ерлікке тағзым

III. ҚОРЫТЫНДЫ

Эпиграфы:

"1986 жылғы Желтоқсан оқиғалары қазақ жастарының сана-сезімінің қаншалықты өскендігін көрсетті."

Н.Ә. Назарбаев

DECEMBER 17-18
1986

Желтоқсан оқиғасы

1986 жылғы желтоқсанның 17-18 жұлдызында бүкіл елді дүр сілкіндірген ғаламат көтеріліс болды. Совет өкіметі тұсында бұрын-соңды кездеспеген құбылыс Алматыда демонстрация "Брежнев алаңында қаптаған жұрт”, "Көшелерде сап түзеп бара жатқан жастар” деген лебіздер ескен желдей гулеп тарап жатты. Елеңдеген ел түсіне алмай дал болды. Демонстрация, алды-артымызды бағамдағанша, ес жиып ой қорытқанша болмай, аяусыз басылды. Артынша бұл оқиға 1825 жылғы орыс декабристерінің іс-қимылымен салыстырылып, желтоқсан қаһармандары "қазақ декабристері” аталып, бірден-бірге айбыны асқақтай түсті. ”Жалын атқан жастар арандап қалды-ау” деп жанашырлық ниет-пейіл білдіргендер де болмай қалған жоқ. Бірақ ол сөздер ашық айтылмай, "аузы күйген үріп ішедінің” кебі келіп, жасырын үрке қарап, бір-жар адамдардың басы қосылып шүйіркелескенде, сыр шертіскенде ғана айтылып жүрді. Жалпы үрей, қорқыныш билеген жұрт сең соққандай күйде еді.

Желтоқсан оқиғасы сипаты

- 19861986 ж. 16 желтоқсанда Қазақстан компартиясы ОК Пленумы өтті, ОК Бірінші хатшысы Д.А.Қонаев1986 ж. 16 желтоқсанда Қазақстан компартиясы ОК Пленумы өтті, ОК Бірінші хатшысы Д.А.Қонаев қызметінен босап, орнына осыған дейін Ульяновск облыстық1986 ж. 16 желтоқсанда Қазақстан компартиясы ОК Пленумы өтті, ОК Бірінші хатшысы Д.А.Қонаев қызметінен босап, орнына осыған дейін Ульяновск облыстық партия комитетінің бірінші хатшысы Г.В.Колбин қойылды.
- Қазақстанды басқару тағы да бұрынғы әдіс бойынша шешілген еді. Бірақ бұл жолы жергілікті

«Желтоқсан көтерілісі – ғасырлар бойы жиналған ашу-ыза жарылысы. Яғни біздің халқымыздың тіл мүддесі, рух мүддесі – осының бәрінің қосындысы ашу-ыза тудырғаны шындық. Қазақ халқы орыстардың қол астында бола отырып азаттық пен тәуелсіздікті аңсау кезінде әр түрлі деңгейдегі 300-ден астам ұлт-азаттық көтерілісін өткізді

ЖЕЛТОҚСАН ТАҢЫ ОСЫЛАЙ АТҚАН ЕДІ…

АЛМАТЫДАҒЫ ЖЕЛТОҚСАН ОҚИҒАСЫ

Бұрқ етті қазақ баласы,
Кеудеде өршіп наласы.
Алаңға қарай ағылды,
Таусылып барлық шарасы.

Жастар жиналған Ушанов алаңы осы

Амантай КӘКЕНОВ,
жазушы.
БОСТАНДЫҚ ҰШҚЫНЫ
ОСЫЛАЙ ЛАУЛАҒАН ЕДІ

Ұлы Желтоқсан Кеңес Одағы құрамындағы басқа да бодан халықтардың оянуына бірден-бір себепкер болды дедік. Ол рас. Ғасырлар бойы “бұратана” атанған бодан халықтарға қарсы бүркеме жүргізіліп келген жымысқы саясаттың іріп-шіріген жамылғысын сыпырып алған Желтоқсан бұл! 1987 жылы Саха Республикасында, 1989 жылы Балтық елдерінде, Грузия, Әзірбайжанда болған сілкіністер мен қозғалыстардың басында осы киелі Желтоқсан тұрды.

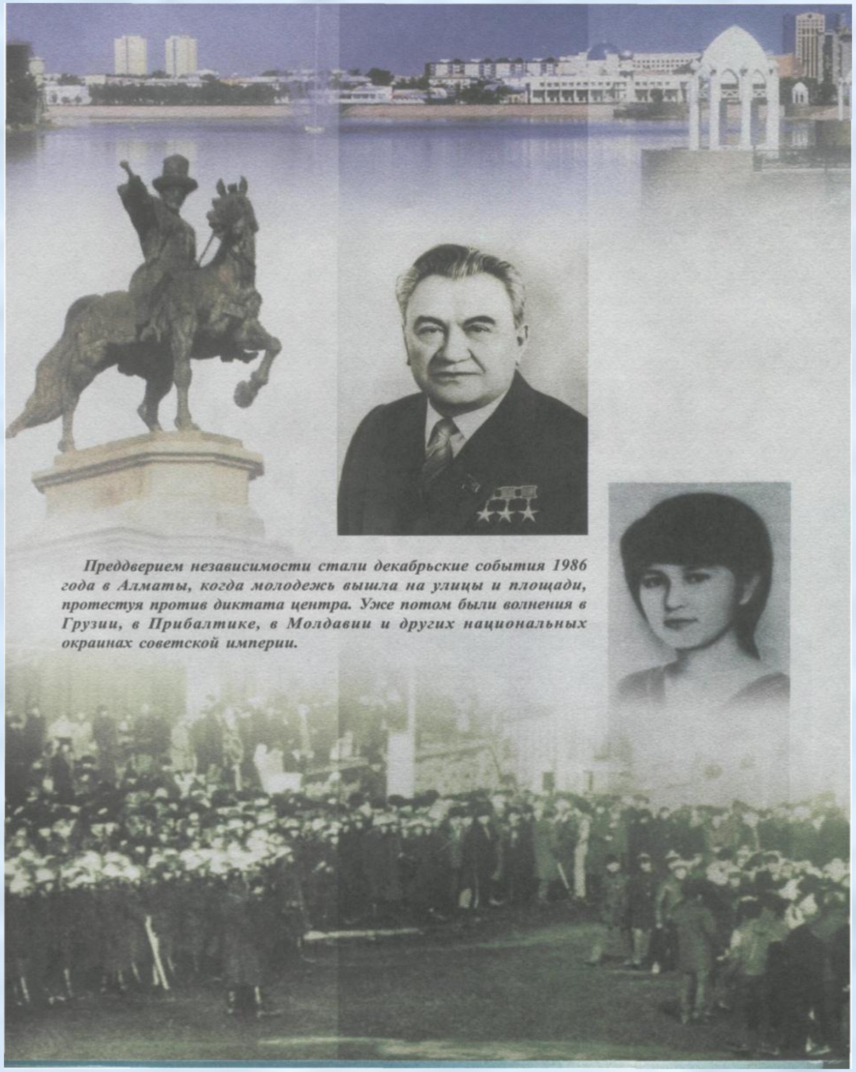

1986 жылы Алматыда болған желтоқсан оқиғасы Тәуелсіздіктің бастамасы еді. Толқулар Грузияда, Балтық елдерінде, Молдавияда жалғасын тапты.

Желтоқсан оқиғасына «ұлт-азаттық саяси қозғалыс» деген баға беріліп отыр. Бұл – қазақ халқының тарихында ерекше орын алатын көтеріліс. Қазақ халқы өзінің тәуелсіздігі, мемлекеттілігі үшін қай заманда болсын, қозғалысын еш уақытта тоқтатпаған. Бұл - соның айғағы. Егемендікке жетудің жолында жасалған көп қадамның бірі осы Желтоқсан көтерілісі. Шындығы, бұл – ұлт-азаттық күрес. Өйткені бұған тек қазақтар ғана қатысты. Оған саяси дегенді қосуымыз керек. Бұл жердегі қойылған талап – билік басында қазақ отыруы тиіс.

"Оқиғаға қатысқандарды саяси тұрғыдан қуғындау басталды.

- 99 адам сотталды
- 2 адам атылды
- 246 студент оқудан шығарылды
- 1138 адам комсомолды сөгіс алды
- 787 адам комсомол қатарынан шығарылды
- 52 адам партия құрамынан шығарылды

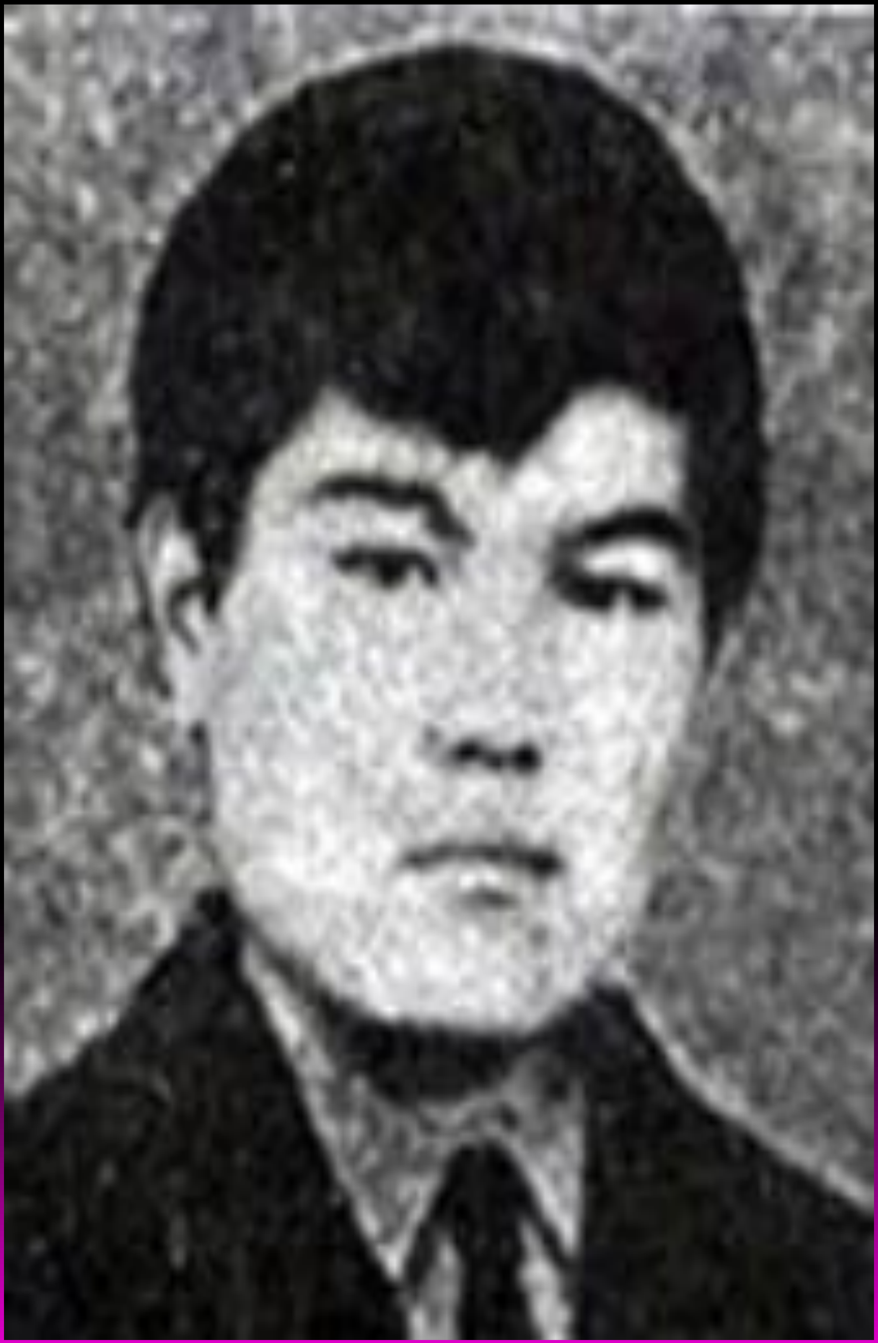

Желтоқсан құрбаны Қайрат Рысқұлбеков Алматы архитектура құрылыс институның студенті. Оған жасақшы С. Савицкийді өлтірді деген айып тағылыды.

ҚАЙРАТ ДЕГЕН АТЫМ БАР.....

«Қаймана қазақ қамы үшін,
Қарусыз шықтық алаңға.
Алыстан әскер алдырып,
Қырып салды-ау табанда.
Сөйлесем даусым жетпейтін,
Кез болдық мынау заманға.
Шовинизм еді ғой,
Басты себеп жанжалға...
Қайрат деген атым бар,
Қазақ деген затым бар,
Еркек тоқты – құрбандық,
Атам десең, атыңдар!» – деп, сот алдында тайсалмаған Халық қаһарманы Қайрат Рысқұлбековтің азаматтық үні – сол кездегі барлық жастардың жанайқайы еді.

Халық қаһарманы Қайрат Рысқұлбековке орнатылған ескерткіш. Семей.

ҚАЙРАТТЫҢ
ХАТЫ

Елбасы Нұрсұлтан Назарбаев Қайрат Рысқұлбековтың анасына халық қаһарманы белгісін тапсыруда

Қазақтың қаһарман қызы, желтоқсан құрбаны Сәбира Мұхаметжанова

Мухаметжанова
Сабира
Есімбекқызы
осы колледжде оқыған.
Еліміздің бостандығы мен
Тәуелсіздігі үшін
құрбан болған
"ПҚ "Желтоқсан ақиқаты" РҚБ
2010 жыл
COURTESY PHOTO

Ғани Қарасаев

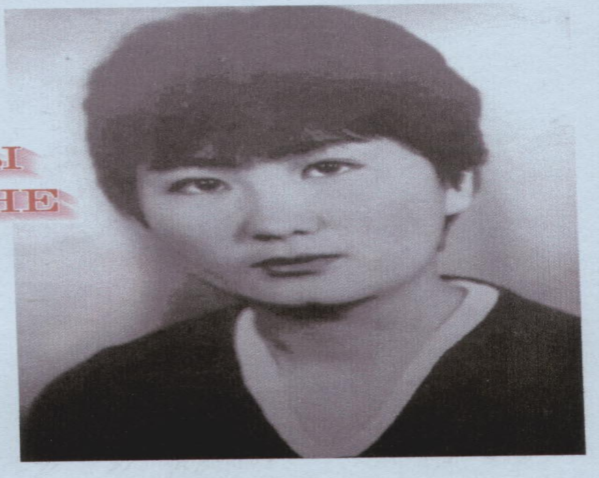

АЛМАТЫДАҒЫ 1986 ЖЫЛҒЫ ЖЕЛТОҚСАН ОҚИҒАСЫ ЖӘНЕ ШЫҒЫС ҚАЗАҚСТАН

(қозғалыстың 20 жылдығына)

Сол жақтан санағанда 2 қатарда жетінші тұрған Сәбира 1 сынып оқушысы .

Психиатриялық ауруханаларды жазалау жүйесі ретінде де пайдаланды. Совет Одағының бұл тәсілі пост-советтік елдерде әлі де қолданылады. Қазақстанда бірнеше **құқық қорғаушы**, **діни қызметкер** және **журналиске** қарсы психиатриялық ауруханаға мәжбүрлеп жатқызу тәсілі қолданылды. Азаттықтың Орыс қызметі СССР-дегі арнайы психиатриялық ауруханалардың фотокөрмесін жасады.

Из архива Мемориала (Courtesy Image)

Из архива Мемориала (Courtesy Image)

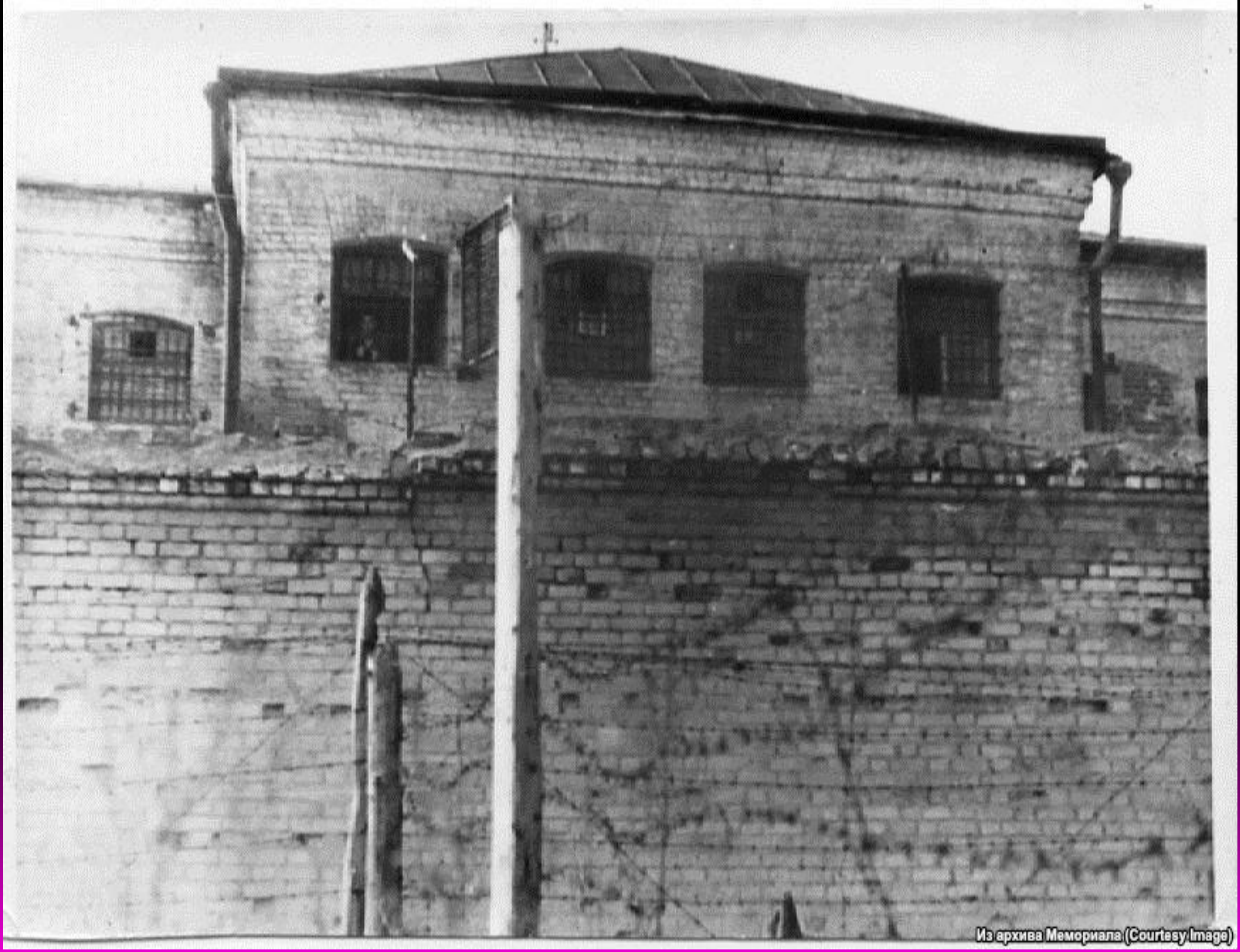
Из архива Мемориала (Courtesy Image)

Желтоқсан оқиғасының белгісіз суреттері

Азаттық радиосы Алматы қаласының Орталық мемлекеттік мұрағатынан 1986 жылы желтоқсан оқиғасы кезінде түсірілген және бұрын-соңды жарияланбаған фото-құжаттарды тапты. Біздің саундслайдты қараңыз.

Алматы. 1986. Желтоқсан.

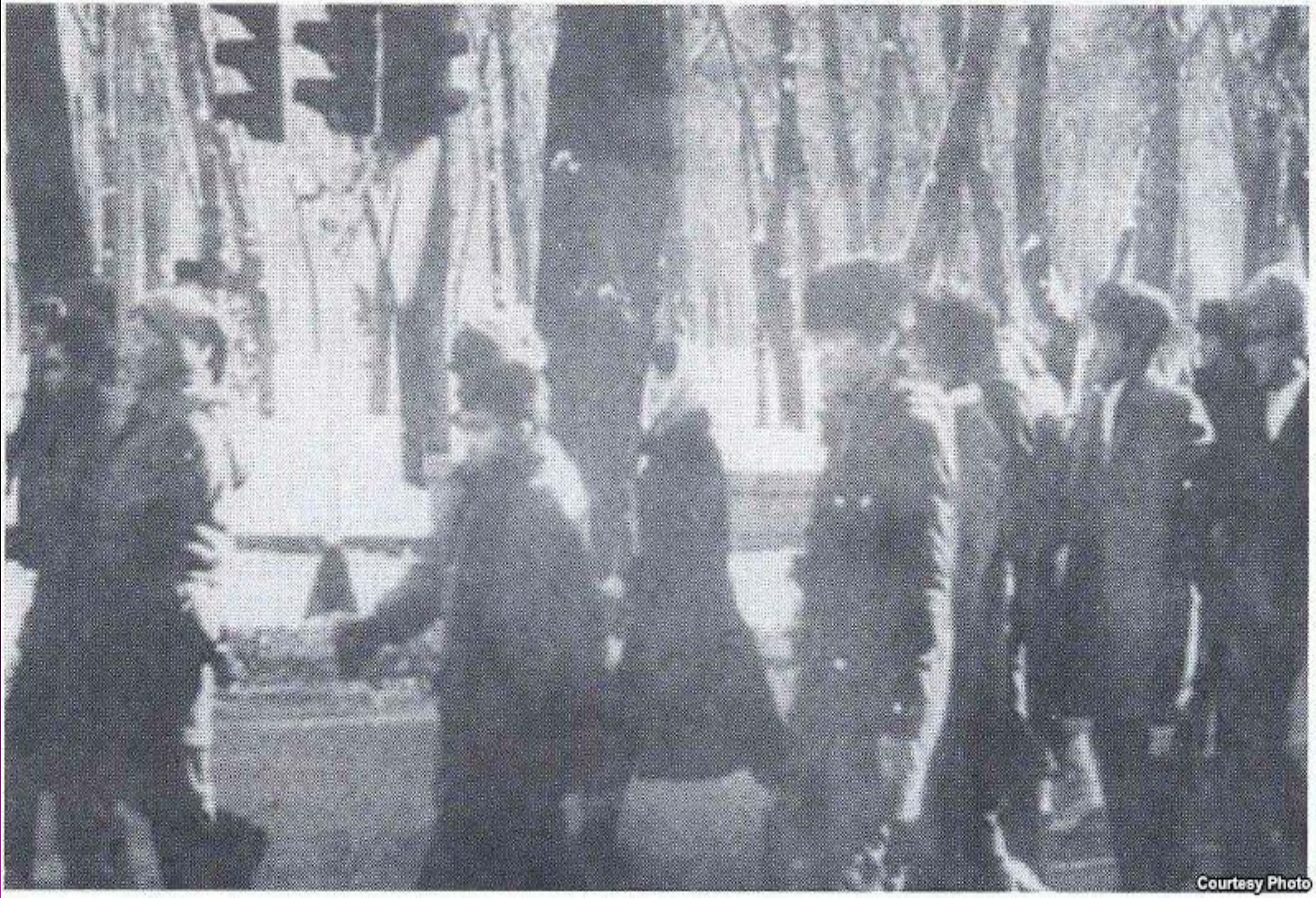

Өкінішке орай, жасындай жарқ еткен осынау Желтоқсан көтерілісі уақыт қойнауына сіңіп, алыстап бара жатса да, саяси-тарихи тұрғыдан әлі де болса жан-жақты сараланбағаны рас. Бұл туралы еліміздің тұңғыш Президенті Нұрсұлтан Назарбаевтың «Ғасырлар тоғысында» атты кітабында былай деп жазылған: «...Күнделікті күйбеңмен жүріп, 1986 жылғы Желтоқсан оқиғасының тарихи маңызын толық дәрежеде бағалап үлгерген жоқпыз». Иә, әділ айтылған тұжырым деп білеміз. Өйткені – қасиетті Желтоқсан – біздің тарихымыздың бөлінбес бөлшегі. Оны білу, зерттеу, қастерлеу – бәрімiздің парызымыз.

ЖЕЛТОҚСАН
1986

В честь Дня Независимости РК

Қорытынды:

- 1986 жылғы "Желтоқсан оқиғасы" тәуелсіздіктің, азаттықтың, демократиялық жаңғырудың бастауы болды. Ол жас жігіттер ар-намыс пен елдік рух жолында теңдікті талап еткен тегеурінді күш-қайнарының тоғысқан шағы еді. Ел мен ұлттың тәуелсіздік хұқын қорғау үшін бас көтерген желтоқсандық жігіттер мен қыздардың бұл қадамы шын мәнінде ерлік еді. Міне, осы қанды оқиғадан кейін бес жыл өткен соң, Қазақстан тәуелсіздік туын тікті.

  Қазір Желтоқсан оқиғасына себеп болған нендей жағдай еді деген сұраққа жауап жиі ізделінуде. Меніңше КОКП Орталық Комитеті Саяси Бюросының сол кездегі Қазақстан басшысын ауыстыру туралы ұйғарымынан туған наразылық мәселенің бір жағы ғана. Елдегі шетін жағдайлар оған дейін де қордаланып қалған еді

ТАҒЗЫМ

- Қазақстандағы 1986 жылғы желтоқсанның 17-18-індегі оқиғаларға қатысқаны үшін жауаптылыққа тартылған азаматтарды ақтау туралы Қазақстан Республикасы Президентінің жарлығы.

ҚР президенті Н.Ә.Назарбаев Егемендігімізге қарай ең алғаш дабыл қаққан осы оқиғаның өткеніне 20 жыл толуына орай к Алматыда “Тәуелсіздік таңы” ескерткіші салтанатты түрде ашылып, рәсімге Елбасы Н. Ә.Назарбаев қатысты.

Ерлікке тағзым

Пайдаланылған әдебиеттер

1. Қазақстан тарихы(4томдық) 4том.–Алматы . Атамұра баспасы 1996- 158б.
2. Ақышев "Қазақстан тарихы очерктер" –Алматы. "Дәуір" баспасы 1994 – 32 б
3. www.google.ru

Назар аударғандарыңызға рахмет!!!